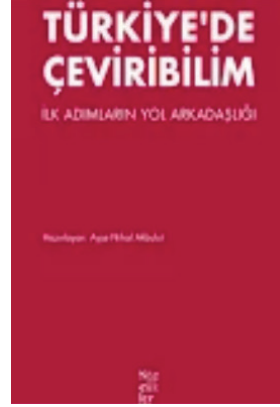

KİTAP TANITIMI

Prof. Dr. Mine Yazıcı*

Prof. Dr. Ayşe Nihal Akbulut (2016):
Türkiye’de Çeviribilim,
İlk Adımların Yol Arkadaşlığı
İstanbul: Sözcükler, 290ss.

Sözlü tarih bir dönemin canlı kaydı olmasına karşın Türkiye’de bu konuda çalışmalara az rastlanıyor. Bu kitap çeviribilim alanında ilk sözlü tarih örneği olmakla kalmıyor, aynı zamanda söz konusu alanda çeviribilimsel bir araştırmanın nasıl sürdürüleceği konusunda örnek bir çalışma da sergiliyor. Bu noktada söz konusu kitabın çeviri tarihi araştırmaları açısından bilimsel değerinin sözlü tarih alanındaki araştırmaların söyleşilerin sistemsiz bir şekilde toplanmasından oluştuğu şeklindeki yerleşmiş kanıyı yıkmasından kaynaklandığını da özellikle vurgulamak isterim. Öyle ki bu çalışmanın bilimsel olarak kurgusunun ve olguların söyleşiler şeklindeki mantıksal akışının bilimsel düşünen bir aklın ürünü olduğu kitaptan kolayca anlaşılmaktadır. Yazar söyleşileri o kadar akıcı ve samimi bir şekilde yürütmüştür ki okurlar kuru kuruya tarihsel olgular içerisinde kaybolmadan söyleşiye katılan bilim insanlarının bireysel olarak başından geçenleri paylaşma olanağı bulmuştur.

Yazar bu kitapta Türkiye’deki çeviribilim bölümlerinin kurucularının anlattığı öykülerin canlı kayıtlarını gelecek kuşaklara bırakmak üzere paylaşmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla, yazar bir yandan bilim insanlarının başlangıçta karşılaştıkları sorun ve engelleri anlatmalarını sağlarken, öte yandan da Anadolu’da Antik çağdan başlayarak süregelen yoğun çeviri etkinliğinin birikimi kültürel sermayeden de güç alarak onların disipline

* Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çeviribilim Bölümü.

özgü bilgi birikimlerini anlatmalarını sağlamıştır. Üstelik bu kitap da bilim insanları yüksek öğretim kurumlarının tanıkları olarak da yeni ortaya çıkan bir disiplin “çeviribilim”in akademik çevrede kabulünü zorlayan denetim mekanizmalarının yanı sıra bürokratik engellere ilişkin başlarından geçen öyküleri de paylaşma olanağı bulmuşlardır. Bu şekilde yazar verileri ve görsel işitsel kayıtları toplayarak gelecek kuşakların sağlam zemin üzerinde durmalarını sağlayacak farkındalığı gelecek kuşaklara miras bırakma fırsatını da yakalamış olmuştur.

Kitap sanki geçmişten öyküler dinliyormuş gibi “Ahlak Oyunları” biçiminde tasarlanmıştır. Robotlaşma çağında yaşadığımızı ve özellikle bilimsel ilkeleri de temelinden sarsacak insan özgü ahlaki değerlerin çoğunun her geçen gün kaybolduğunu göz önünü aldığımızda kitabın bu şekilde tasarlanmasının ne denli anlamlı olduğunu anlarız. Bu şekilde yazarın bu konudaki kaygısını hem deneyimli bir eğitmen, hem de kendi deyişiyle edebiyat tutkunu kimliğiyle dillendirdiğine tanık oluruz. Buna göre kitabın alt başlıkları “Deneyim, Güven”, “Birikim, Girişim”, “Dayanışma, Emek”, “Azim, Sevgi” ve “Paylaşım, Bağlılık” olmak üzere ahlaki değerleri simgeleyecek şekilde sıralanmıştır. Kitabın “Deneyim, Güven” başlıklı ilk bölümü ülkemizin iki seçkin ve saygın akademisyeni Prof. Dr. Dilek Doltaş ve Prof. Dr. Işın Bengi Öner’in anlattığı Boğaziçi Üniversitesi Çeviribilim Bölümünün kuruluşuyla başlar. Bu bölümde her iki akademisyenin çeviribilim bölümünün diğer bölümler arasında akredite olması konusunda harcadıkları çabanın yanı sıra çeviri eğitimini evrensel standartlara oturması konusundaki deneyimlerine de hayranlıkla tanık olursunuz. Gerçi söyleşiyi okurken de güçlüklerin üzerinden gelme konusunda birbirlerine karşı duydukları güven ve işbirliğini de yakından gözlemlersiniz.

Kitapta söyleşiler ya birebir, ya yazar dahil bir çift araştırmacı şeklinde düzenlenmiş olup bu bilim insanları da ya alt konu alanlarına ya da dillerine göre öbeklendirilmiştir. Örneğin Alev Bulut ve Aymil Doğan sözlü çeviri alanında “Paylaşım ve Bağlılık” başlığı altında yer almıştır. Öte yandan, Turgay Kurultay ve Sakine Eruz İstanbul Üniversitesi Almanca Mütercim Tercümanlık Anabilim dalında birarada çalışmış iki meslektaşdır. Konu alanları farklı olmakla birlikte “Dayanışma, Emek” altında yer almışlardır. Turgay Kurultay’ın uzmanlık alanı çeviri eğitimi ve çeviri kuramıyken, Sakine Eruz’un uzmanlık alanı çeviri tarihi ve hukuk çevirisidir. Bu başlıktan dilin bağlayıcı olduğu düşünülebilir. Ama gerçekte onları bu bölümde

biraraya getiren bu yeni kurulan alanı tanıtmadaki emek ve dayanışmaları kadar Fransızca ve İngilizce Mütercim Tercümanlık Anabilim dallarını kurmada gösterdikleri emek ve çabadır.

“Birikim, Girişim” başlıklı bölümde ise, Boğaziçi Üniversitesindeki Çeviribilim bölümünün kuruluş öyküsünün yanısıra başarıya giden yolda seçkin bilim insanı Işın Bengi Öner ve Ayşe Banu Karadağ’ın bilimsel çabalarla hangi aşamalardan geçtiklerinin öyküsü anlatılmıştır. Çeviribilim alanının öncülerinden biri olarak kuramsal düşünmeyi ve betimleyici çalışmaları bizlere tanıştıran Işın Bengi Öner bu bölümde çeviribilim bölümünün kuramsal çerçevesini oluştururken ki anılarını bizlerle paylaşmıştır. Öte yandan, çeviri tarihi alanında Osmanlıca belgelere erişerek bu belgeleri çeviri kuramı çerçevesinde inceleyen ve Işın Bengi Öner’in sadık öğrencilerinden Ayşe Banu Karadağ Boğaziçi Üniversitesi mezunu olarak Marmara ve Yıldız Üniversitelerindeki akademik deneyimlerini bize anlatmıştır. Kitabın yazarının bu ikiliyi “Birikim, Girişim” başlığında buluşturmasının nedeni ise akademik işbirliklerinin ve birlikte projelerinin hala sürmesinden kaynaklanmaktadır.

“Azim, Sevgi” başlıklı bölüm ise yazarla benim aramda birebir söyleşi şeklinde gerçekleşmiştir. Bu bölümde ortak deneyim ve sırlar 1980’lerden başlayan arkadaşlığa dayalı olarak hiç çekincesiz içtenlikle paylaşılmıştır. Doğrusunu söylemek gerekirse, yazarın bu projeye katılmam konusundaki ilk teklifini bölümümüzün kuruluşunda karşılaştığımız zorlu ve kara günleri anımsamak istemediğimi belirterek red etmişim. Bununla birlikte kitap yayınlanıp okuduğumda bu projeye katılanlardan biri olarak sadece mutluluk duymakla kalmadım, aynı zamanda yazarın herşeye karşın beni projeye katması konusunda ne kadar şanslı olduğumu da hissettim.

Sonuç olarak bu kitap sadece Türkiye’de çeviribilim alanını ilk kuranların izlerini sürmek isteyenlere seslenmekle kalmadığı gibi, sözlü çeviri tarihi alanında bir model arayışında olanlara da seslenir. Hem Türk bilim insanlarının kültürel birikimine dayalı yöntemi açısından hem de işlevselliği açısından örnek bir çalışmadır. Bu vesileyle sözkonusu yayımla sonlanan bu paha biçilmez projesine beni kattığı için yazarın kendisine teşekkürü bir borç bilirim.